

Wprowadzenie

Udział aktorów społecznych w kształtowaniu i realizacji polityki mieszkaniowej jest ważnym elementem tej polityki. Jednak w ramach teorii badań mieszkaniowych brakuje kategorii teoretycznych i analitycznych do badania powyższych zagadnień. W odpowiedzi na tę lukę badawczą, w niniejszej książce podejmuję się empirycznej weryfikacji zaproponowanej przeze mnie wcześniej koncepcji „Deliberatywnej Demokratyczności Procesu Polityki Mieszkaniowej” (w skrócie „demokratyczności polityki mieszkaniowej”) z zastosowaniem schematu analitycznego (schematu „D-Housing”). Koncepcja i schemat zostały zaprezentowane w książce pt. „Social actors in the housing policy process. A constructivist perspective” z 2019 r. Wybrane ich elementy zostały użyte w badaniach, opublikowanych w formie prac naukowych (zob. Aneks nr 1). Syntetyczne ujęcie powyższej koncepcji, schematu badawczego oraz opis omawianych w książce badań empirycznych zawarto w rozdziale pierwszym.

Przedmiotem analiz prezentowanych w kolejnych rozdziałach jest uczestnictwo aktorów społecznych (obywateli) w tworzeniu polityki mieszkaniowej na poziomie lokalnym, na przykładzie Warszawy. Badania empiryczne dotyczyły lat 2000–2016. Uznano, że głównym bodźcem rozwoju partycypacji i deliberacji w polskiej polityce mieszkaniowej jest oddziaływanie Unii Europejskiej na kształtowanie standardów polityk publicznych w państwach członkowskich. W związku z tym, zakres czasowy badań obejmował lata bezpośrednio poprzedzające członkostwo Polski w Unii Europejskiej (2000–2004) oraz lata po wejściu Polski do tej instytucji (po 2004 r.). Wybór 2016 roku jako zamykającego zakres czasowy stanowił kompromis pomiędzy potrzebą zawężenia badanego okresu rozwoju polityki mieszkaniowej w Warszawie, w związku z ograniczonymi możliwościami niewielkiego zespołu badawczego, oraz chęcią ujęcia podejmowanych wówczas bardzo intensywnie działań w obszarze mieszkalnictwa. Badania zostały przeprowadzone w ramach projektu badawczego nr 2016/23/D/HS4/00527 pt. „D-Housing. Demokratyczność polityki mieszkaniowej”, który uzyskał finansowanie Narodowego Centrum Nauki w ramach konkursu „Sonata 12”. Założyłam, że empiryczne zastosowanie schematu „D-Housing” dostarczy wiedzy o mechanizmach włączania i blokowania udziału aktorów społecznych (obywateli) w procesie polityki mieszkaniowej, pozwoli lepiej wyjaśnić społeczny odbiór działań politycznych w zakresie zaspokajania po-

trzeb mieszkaniowych ludności, co z kolei przyczynić się może do lepszego ich projektowania.

Wyniki przeprowadzonego badania wskazują, że zakres i poziom uczestnictwa aktorów społecznych w procesach decyzyjnych różnią się w poszczególnych sferach polityki mieszkaniowej. W efekcie, w ramach tej polityki w Warszawie można wyróżnić:

- sfery o niskim poziomie udziału aktorów społecznych w kreowaniu polityki mieszkaniowej. Należą do nich: reprivatyzacja oraz zasób mieszkań komunalnych,
- sfery o średnim poziomie udziału aktorów społecznych w kreowaniu polityki mieszkaniowej, do których można przypisać tematykę bezdomności,
- sfery o wysokim poziomie udziału aktorów społecznych w kreowaniu polityki mieszkaniowej, tj.: sąsiedztwa, rewitalizacja oraz innowacje mieszkaniowe.

Z uwagi na to, że książka stanowi zwięźczenie przeprowadzonego cyklu badań w ramach realizacji wieloletniego grantu badawczego, w jej końcowej części wnioski z referowanych analiz zostały uzupełnione wybranymi ustaleniami badawczymi uzyskanymi równoległe, opublikowanymi w innych źródłach. Te odrębne badania stanowiły uszczegółowienie lub niekiedy szerszą kontekstualizację niektórych wątków analiz omawianych w niniejszej książce. Mieściły się one w przyjętej w pracy strategii badawczej oraz w znacznej mierze opierały na omawianych w książce danych. Ponadto wnioski zostały odniesione do dotychczasowego dorobku badawczego w zakresie mieszkalnictwa na temat udziału aktorów społecznych w procesie kształtowania i realizacji polityki mieszkaniowej. Pozwoliło to pogłębić i uporządkować uzyskane wyniki w rozważania diagnostyczne, stanowiące wskazania dla praktyki polityki mieszkaniowej w Warszawie oraz dotyczące rozwijanych i stosowanych narzędzi badawczych.